

לקחה טוב

יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת יתרו התשס"ו

5:05	הדלקת נרות שבת ניו יורק
6:36	מציאת שבת
8:58	סוק"ש מג"א
9:34	סוק"ש גר"א
12:11	חצות

פנינים לפרשה

"וישמע יתרו וכו' את כל אשר עשה אלקים למשה וכו' כי הוציא ה' את ישראל ממצרים"

הנה לגבי ישראל כתיב שם הויה, "כי הוציא ה'", שמורה על מידת הרחמים וזה מובן. אבל לגבי משה כתיב שם אלוקים, "עשה אלוקים למשה", שמורה על מידת הדין וזה טעון באור. ואפשר לומר: דאיתא בגמ' בובחים (דק"ב) עה"פ "הלא אהרן אחיך הלווי" – והלא כהן הוא? ומתוצת הגמ' הכי קאמר אני אמרתי אתה כהן והוא לוי עכשיו שאתה מסרב בשליחותי הוא כהן ואתה לוי. עוד איתא במכילתא "ויקח וכו' את צפורה אשת משה אחר שלוחיה" – שנפטרה הימנו בגט, ולפי"ז אם היה משה כהן לא היה יכול להחזיר גרושתו דכהן אסור בגרושה. וזהו אפוא באור הכתוב: "וישמע יתרו וכו' עשה אלקים למשה" היינו מידת הדין שנלקחה ממשה הכהונה וא"כ היה מותר לו להחזיר גרושתו ולפיכך, ממש"כ הכתוב, "ויקח את צפורה אשת משה אחר שלוחיה" – אחרי הגט להחזירה למשה, דלפני כן היה אסור לו להחזירה בגלל כהונתו. ובה בשעה שהיה מידת הרחמים לישראל להוציאם ממצרים היה מידת הדין למשה.

(קחלת יצחק)

"וישמע יתרו"

ישבע שמות נקראו לו וגו', יתר – על שם שיתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה" (רש"י). ולכאורה קשה הרי יתרו אמר כמה וכמה דברים לפני "ואתה תחזה" כגון "מה הדבר הזה אשר אתה עשה", "לא טוב הדבר אשר אתה עושה", "נבל תבלי", וא"כ לא רק את "ואתה תחזה" הוא ייתר? אלא שבתחילה השמיע יתרו דברי ביקורת שלילית – "לא טוב", "נבל תבלי" – ודברי בקורת גרידא אינם מסיגלים כלל על גלות כי להשמיע ביקורת מסיגלים הרבה (וכבר אמר הפתגם "קל לבקר מלחבר"). גדולתו של יתרו התבטאה בכך שידע להשיא עיצה הוגנת ומעשית שהיא פרשת "ואתה תחזה" ומשום כך מציניים וזוקפים דוקא אותה לזכותו. (חידושי הר"ם)

"וישמע יתרו כהן מדין חותן משה"

"מה שמועה שמע ובה קריעת ים סוף ומלחמת עמלק" (רש"י)
לכאורה היה לו להזכיר את הנצחון על עמלק, אשר בו התבטא הנס, ולא את "מלחמת עמלק"?

אלא לאחר ששמע על כל הנסים ונפלאות שנעשו לישראל בים ובמצרים, ושמע גם שאחר כל אלה בא עמלק בעזות מצח להלחם עם ישראל, בלא להתרגש ולהתפעל מהניסים שנעשו להם, עשה חשבון נפש ובא להתגייר. דוקא השמועה על המלחמה היא שהעמידנו על דעתו, ומשוכח בהתדרדרות תהומית שכזו ראה חובה לעצמו לפרוש מאומות העולם.

(מפי רבי יחיאל מרדכי גורדון)

"ויקח יתרו חותן משה את צפורה אשת משה אחר שלוחיה"

הרמב"ם הביא להלכה (בהל' מלכים) שבני נח משעה שהבעל משלח את אשתו ממנו הרי הם נפרדים זה מזה, ומותרת לינשא לאחר. כיוצא בזה היה הדין לבני ישראל קודם מתן תורה. לפיכך הזכיר הכתוב "אשת משה אחר שלוחיה", שצפורה לא כך עשתה להנשא לאחר ששלחה משה, וכלל לא הסיחה דעתה ממנו. לכך ראויה היא ליחשב עדיין בבחינת "אשת משה" (ועיי' בהוספות העמק דבר מכת"י).

(הנצי"ב)

"ויאמר אל משה אני חותנך יתרו בא אלך"

"ויאמר", פירש רש"י "על ידי שליח". ובמדרש הובאה דיעה שהקב"ה בעצמו הורה למשה לצאת לקראת חותנו.

והטעם, כי סדר מסעם ואופן חנייתם היה מכוון על פי הוראה מגבוה, ונאסרה עליהם היציאה חוץ לענן בלא ציווי משמים. לפיכך מצינו לעיל שאמר הקב"ה "וצא הלחם בעמלק", ופירש רש"י שם "צא מן הענן והלחם בו", דהיינו, שהוצרך לצווי מיוחד כדי להתיר יציאתו מהענן. כך גם כאן הורה לו הקב"ה לצאת לקראת חותנו, כי בלא ציווי זה היה נמנע ממנו לצאת. לכך "ויצא משה לקראת חותנו". (רבי יוסף דב מברסק – ירושלים)

"ויצא משה לקראת חותנו"

"כבוד גדול נתכבד יתרו באותה שעה, כיון שיצא משה יצא אהרן נדב ואביהוא ומי הוא שראה את אלו יוצאין ולא יצא". (רש"י)
מסופר כי בחורף שנת תפ"ה, בהיות הגאון מווילנא ילד בן ארבע וחצי, ישב הוא וחבריו לפני רבם ולמדו פרשת יתרו. והקשה אחד הנוכחים, מנין ידע רש"י לפרש שלא רק משה יצא לקראת יתרו אלא גם אהרן ובניו יצאו עמו.

ותירץ הגר"א, שדקדק רש"י מלשון הכתוב "ויצא משה" ולא "וילך משה". שכן בפרשת

ויצא פירש רש"י על התיבות "ויצא יעקב": "לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה, ולמה הזכיר יציאתו, אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם.. יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה". לפי זה גם כאן, כיון שנאמר ויצא משה והיינו ש"פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה", הרי לכאורה קשה היאך ניתן לאמר כך בזמן שאהרן אחיו אשר שקול כמותו נותר במחנה. אלא על כרחך שגם אהרן יצא עמו.

"ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים"

והדברים צריכים ביאור, וכי איזה ענין יש לספר את הנפלאות ומדוע התורה מדגישה זאת? וי"ל שאכן יש דין מיוחד על האדם לספר ניסים שעשה עמו הקב"ה, כדכתיב "ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה" (תהילים קי"ז) וכן כתיב "שירו לו זמרו לו שישו בכל נפלאותיו" (שם ק"ח). והיינו שצריך להשיח ולספר נפלאותיו יתברך, על כן קודם שבה יתרו לא היה בידי משה לקיים דבר זה, כיון שכל ישראל ידעו גם כן מהניסים הגדולים של הקב"ה אבל כשבא יתרו והוא הרי לא ידע ממעשי הניסים שאירעו לעם ישראל, מיד מיהר משה רבינו לקיים את הדין "ויספרו מעשיו ברנה" וספר לחותנו על הניסים.

(הגר"י הלוי)

"ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים"

רק אחר ששמע את סיפור יציאת מצרים שוב ממשה בירך את ה' על הנסים, ומדוע לא מקודם?
אלא אינו דומה השומע מהרב לשומע מפי התלמיד. אותם הסיפורים אותם הנפלאות, בראשונה יצאו. מפי פשוטי עם ולא השפיעו עד כדי אמירת "ברוך ה'", וכשיצאו מפי קדשו של משה הרושם היה כל-כך כביר שברכת ה' נזעקה מתוך גרונו.

"וישב משה לשפוט את העם"

היה זה ממחרת יום הכפורים (רש"י) אמרו חז"ל עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו ולכן ביום הכפורים נתכפרו להם העונות שבין אדם למקום ונשארו העבירות שבין אדם לחבירו ועליהם "וישב משה לשפוט את העם" לתקן את עבירות אלו. (חיים ושלום)

"ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלקים" (יה, כא)
בשל מה נזקקו השופטים להיות אנשי חיל, וכי למלחמה יצאו, הלא רק לשבת בדיני תורה נבחרו?

ברם, תקנה חמורה היא לעם, אם השופט שלו הינו רך וחלש בדעתו עד שאין בו כוח לעמוד כנגד עברין הנדרש להענישו. לפיכך צריך שיהיו אנשי חיל כדי לכבוש את מדת הרחמים של עצמם לנגד עושי העוול למיניהם ולהענישם בעונש הראוי להם, למען ישמעו ויראו.

"אנשי אמת שונאי בצע" (יה, כא)
לכאורה תמוה, מאחר שנאסר על הדיין לקחת שוחד אם-כן די שבדין זה שהוא דן לא לקח שוחד ולא יעוות הדין, ומה איכפת לי אם הוא שונא בצע אם לאו.

אלא שאם מאן דהוא אוהב בצע וממון הריהו נעשה "נוגע" בכל פינה שהוא פונה, ושכלו נעשה משועבד לרצונותיו כל-כך, עד שנמצא שכלו מעוות ומעוקם לחלוטין. ממילא אף בבואו לשפוט בדבר שאין לו בו כל ענין אישי, הרי העדר שכל ישר מביאו לעקם את הדין.

(רבי אלחנן וסרמף)

"אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלקים ויכלת עמד וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלוש" (יה, כט)

וקשה מדוע אמר "בשלוש", הלא שעה שמאחלים לאדם חי יש לומר "לשלוש"? אלא מאחר כי אדם שחייב לחברו ממון ולא פרע לו בחייו אין לו מנוחה בעולם הבא, על כן כשיעמיד משה את המשפט והדין על כנו אם כן שוב יוסדרו כל דיני הממונות שבין איש לרעהו, ואז אז "גם כל העם הזה על מקומו יבא בשלוש", היינו בעולם הבא, אחרי שלא יפטר מן העולם כשהם חייבים ממון לזולתם.

"ויסעו מרפידים וגו'" (יה, ב)
כל זה מיותר. ומשו"ה תניא במכילתא, מה ביאתן למדבר סיני על מנת לקבל תורה כך נסיעתן מרפידים ע"ד לקבל תורה. ועדיין יש להבין, מאי נפק"מ בזה שנסעו מרפידים ע"מ כן.

אלא מכאן יש ללמוד, דכל דבר שבקדושה, מה שהאדם מכין עצמו יותר לזה חל עליו יותר ההכשר לזה, וראיה מהא דאיתא פרק הפועלים (ב"מ פ"ח - ועיין מהרש"א) גדולים מעשה חייא, דגדיל נישבי וצייד טביא ומאריך מגילתא לינוק.

ולכאורה כל זה טורח בכדי, והרי לקדושת המגילות סגי לקנות עורות מן השוק ולעבדן לשמה. אלא משום שרצה ר' חייא להגדיל כח קדושת המגילות כדי שיהא בכוחן לפעול בלב התינוקות בשפע יתירה, על כן הוחיל להקדיש פעולותיו לשם קדושה הרבה לפני השעה ההכרחית עפ"י דין שהוא העיבוד. ולמד ר' חייא ממקרא זה, שהתחילו להכין עצמם לקבלת התורה מתחילת נסיעה מרפידים כדי שיהיו מוכשרים יותר למעמד הנבחר הלוה.

"ויחן שם ישראל נגד ההר" (יה, ב)
"כאיש אחד בלב אחד" (רש"י)

כל המעלה שהקדימו 'נעשה' לנשמע' היתה בכך, שאם היו רוצים קודם לשמוע ואחר כך לעשות, הרי אז כל אחד היה מבין הדברים אחרת, שכן כשם שפרצופיהן שונים כך אין

דעותיהן שוות. אבל עתה שקבלו על עצמם לעשות אף בלא הבנה תחילה, אם כן הכל היו שוים במעשיהם, בהיותם עושים כפי שנצטוו בלא להתחכם, במקום שבין כך אינם מבינים סיבת המעשה.

זהו שאמר הפייטן "ובאו כולם בברית יחד, נעשה ונשמע אמרו כאחד". כלומר, מתי "יבאו כולם בברית יחד", כאשר "נעשה ונשמע אמרו כאחד", והקדימו הנעשה לנשמע. כי אם לא היו מקדימים היה כל אחד נכנס לברית במידה שונה, לפי הבנתו הוא את מצוות ה'. כיון שכך מובן היאך הצליחו לחנות נגד ההר - "כאיש אחד בלב אחד", הם שהכלל הוא שאין דעותיהן שוות, זאת מכח ההקדמת נעשה לנשמע.

(בשם הגר"י מברסק)

"ויעתה אם שמוע תשמעו בקולי" (יה, ה)
ומפרש רש"י אם עתה תקבלו עליכם - יערב לכם. מכאן ואילך, שכל ההתחלות קשות ע"כ. אמנם חיי תורה הם חיים ערבים ונעימים אבל זה יורגש רק למי שמבין שבהתחלה זה קשה. הקב"ה לא רצה לרמות את כלל ישראל שיחשבו שמיד בהתחלה כבר ירגישו מתיקות התורה אלא ביאר להם תנאי בקבלתם והוא שידעו שעתה בהתחלה יהיה קשה.

"ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" (יה, ו)

"ממלכת כהנים - שרים" (רש"י), לא שנהיה שרים על זולתנו, כי לכך לא נתאונו מעולם, אלא שנהיה שרים על עצמינו, שכל אדם מישראל ימשול ברוחו, ולא יהיה כפוף לצרף ליבו הרעים, אלא "צדיק מושל ביראת אלוקים" וזהו בכח התורה. ושלשה מלכים הם: מלך בעירו, מלך בביתו, מלך בגופו. והמלך החזק שבכולם - מלך שבגופו לוחם תדיר כנגד טבעיו..

"אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (יה, ו)

"לא פחות ולא יותר" (רש"י)
בשלמא "לא פחות", מובן, אבל "לא יותר"! מדוע לא, מה רע שישמעו עוד תורה ממה רבינו?

ברם, עיקר תפקידו של אדם בעולם היא למצות את עצמו, ולנצל את כל הכלים שברשותו לתורה ומצוות. ברגע שבא משה רבינו ומדבר אליהם יותר מאשר נצטוו, ומשפיע עליהם יתר על המידה, שוב אין השתגם מכח עצמם, רק מכחו של משה, ולא זה מה שהקב"ה דורש מאיש ישראל.

(מפי רבי אבנר אקליאנסקי מטלז)

"ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה" (יה, ח)

הקשו המפרשים מדוע כפל הלשונות "ויענו - ויאמרו", וכן "כל העם - יחדיו"? אלא משל למה הדבר דומה, לסוחרים קטנים אשר בשעת מכירת עסק גדול ממדו חסרי אונים כנגד הסוחרים הגדולים, אשר מפאת עשירותם היו קונים כל עסק לבדם. עד שקמו והתאחדו כל הקטנים יחדיו לקניית העסק בשותפות, ואחר-כך התחלקו ביניהם.

כך במעמד הר סיני, מאחר שניתנה התורה תמימה וחתימה, נבצר מפשוטי העם לקבלה כמות שהיא בשלמותה, ולכן "ויבא משה ויקרא לזקני העם, וישם לפניהם את כל הדברים", דהיינו, רק לזקני העם בלבד. ראו ההמון ובקשו אף הם לזכות בתורה. מה עשו,

הסכימו ביניהם להתאגד יחדיו לאגודה אחת וכך כולם ביחד יצליחו ללמוד ולקיים את כל התורה.

זהו שאמר הכתוב "ויענו כל העם יחדיו" - קודם כל החליטו והכריזו ביניהם להתאחד "יחדיו", ואח"כ באו למשה "ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה".

זהו שאמר גם הפייטן בזמירות לשבת "ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. ופתחו וענו ה' אחד ברוך הנותן ליעף כח".

שאינו מובן הקשר בין הדברים הנזכרים. אלא, ע"י שבתחילה "יבאו כולם בברית יחד" ממילא אח"כ "נעשה ונשמע אמרו כאחד". "ופתחו וענו ה' אחד" - ופתחו העם וענו: ה' אחד לכולם, לזקנים, גם להמון העם. "ברוך הנותן ליעף כח" - ברוך שנתן להמון העם, החלשים, כח, זו התורה.

(בשם רבי גבריאל זאב מרגליות)

"ויענו כל העם יחדיו" (יה, ח)

מהו "יחדיו" אלא לפי שהיחיד אינו יכול לקיים את כל תרי"ג המצוות, ישנם מצוות שניתנו לכהנים ללוים וישראל וכדומה אבל כל כלל ישראל יכול לקיים את כל התורה ולכן נאמר ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר אמר ה' נעשה כשאנו יחדיו נוכל לקיים כל מה שאמר ה'.

(הגר"א מוילנא)

"וקדשתם היום ומחר" (יה, ט)

אמרו חז"ל "יושב יום אחד לפני מיתתך (אבות פ"ב) ופירש הרע"ב תשובה היום שמא ימות למחר, וזהו הנרמז כאן, וקדשתם היום ומחר שתחשבו תמיד שאין לכם רק היום ומחר לכן וכבסו שמלות - לבושי הנשמה.

(חקל יצחק)

"ויתייצבו בתחתית ההר" (יה, יז)

אר"א בי"ח למחר מלמד שכפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו - שם תהא קבורתכם. (רש"י ע"פ שבת פח, א)
הקשו המפרשים, הרי בני ישראל אמרו נעשה ונשמע, זאת אומרת שקבלו את התורה מרצון וא"כ מדוע היה צורך לכפות עליהם הר כגיגית.

ואפשר לומר שאכן קבלו את התורה מרצון, אבל רצה להזהיר אותם כי אף שיבואו ימים שיצאו לגלות בין האומות ויהיה קשה להם לקיים את התורה כהלכתה, שלא יחשבו שאפשר להתקיים בלי התורה אלא ידעו שאם לא יקיימו את התורה, "שם" תהא קבורתכם, שח"ו יאבדו שם - בגלות. לכך היה צורך לכפות עליהם את ההר.

(אמרי ישראל ע"פ דרשות מביהכ"נ משנה גמרא, שיקנא)

"והר סיני עשן כולו" (יה, יח)

עשן זכות כבשנו של אברהם אבינו ועשן בין הבתרים ושופר אילו של יצחק וקול קולו של יעקב הרי מרכבה שלמה.

(חתם סופר)

"כה תאמר לבית יעקב"

אלו הנשים, "כה תאמר" בלשון הקודש, "כה תאמר" בנחת - מכללתא

וצוה לדבר אל הנשים תחלה ללמדן מוסר ודרך ארץ, ועוד כדי להמשיך ליבן אל התורה והמצוות, ולומר להן ראשי פרקים, מפני שאין דעתן מיושבת כאנשים, ועוד שהאשה הטובה היא סיבה לתורה, שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצויה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין כדי המשיך אותו אחר לימוד התורה מנעוריו, וגם כי יזקין לא יסור ממנה.

ולכך ראויה האשה להתפלל לה' יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת – שהיא מצוה מוטלת עליה – שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה. ובזכות נר שבת שהוא אור, תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אור שנאמר (משלי ו, כ"ג) "כי נר מצוה ותורה אור", וכן דרשו רז"ל (שבת כ"ג) האי מאן דרגיל בשרגי הווין ליה בנים תלמידי חכמים. (רבינו בחי)

"זכור את יום השבת לקדשו ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך" (כ, ח-ט)

מקשים המפרשים בפשט איך אפשר לומר "ועשית כל מלאכתך" וכי מובטח לאדם שיגמור כל מלאכתו בששת ימים. ומפרש הספורנו שזה הפירוש זכור את יום השבת לקדשו שתייה תמיד זוכר את יום השבת בעסקיך בימי המעשה לקדשו, דהיינו שעל ידי הזכירה תסדר את עסקיך באופן כזה שבבוא יום השבת תוכל להסיח דעת מעסקיך ותהיה כאילו כל מלאכתך עשויה.

ר' שמשון רפאל הירש מסביר הפסוק על פי המשנה "לא עליך המלאכה לגמור", אם אדם מבין שאין זה חיובו לגמור אלא רק להשתדל ואז אפילו אם בבוא שבת הוא באמצע עסקיו וצריך להפסיק הרי עשה את כל מלאכתו שהרי מלאכתו היא רק להשתדל, לא עליו המלאכה לגמור.

"ויום השביעי שבת לה' אלוקיך וכו' לא תעשה כל מלאכה וכו' וגרד" (כ, ז)

בכל עשרת הדברות לא נזכר גר רק בשמירת שבת שכן את שאר המצוות יכולים גם האומות לקיים אפי' בגוייתם אבל עכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נ"ח) ולכן נרמז באזהרת השבת "וגרד" – שרק אחרי שיתגייר רשאי הגוי לשמור את השבת. (אזנים לתורה)

"לא תחמוד" (כ, ז)

אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל, דע כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי יודע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים שיתאוה שיהיו לו כנפים לעוף בשמים, ואל יתכן להיות כאשר אין אדם מתאוה לשכוב עם אמו אע"פ שהיא יפה, כי הרגילות מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו.

ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון, לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו השם, ואמר קהלת (כ, כא) "ולאדם שלא עמל בו יתנו חלקו", ואמרו חכמים (מו"ק כ"ח) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, ובעבור זה, המשכיל לא יתאוה ולא יחמוד.

ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ולא ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו, כי ידע שהשם לא רצה לתת לו, לא יוכל לקחתו בכוחו ובמחשבותיו ובתחבולותיו. על כן יבטח בבוראו שיכלכלנו ויעשה הטוב בעיניו. (ראבי"ט)

"וכל העם רואים את הקולות" (כ, טו)

"את הקולות" – היוצאין מפי הבורה – רש"י הצורך בראיית הקולות היה שבלא זה כשהיו שומעים "לא תגנוב" היו מפרשים לו תגנוב, והיינו שלשמו ית' מותר אפילו לגנוב וכדומה, ולכן הוצרכו לראות את הקולות ככתבתם ממש, דנכתב "לא", ולא נכתב לו. (חדושי הר"ם).

"וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק" (כ, טו)

אפשר לראות ולנוע, ואעפ"כ לעמוד מרחוק.....

שאלו את רבי שמעון בן יוחאי, למה נוהגים ישראל להתנועע בשעת הלימוד יותר משאר אומות העולם.

ענה ואמר: זה בא מחמת מעלתם הגדולה של ישראל שנשמתם היא נשמת מלאכים, כמו שאומר הכתוב (משלי כ' כ"ז) "נר ה' נשמת אדם". וכשם ששלהבת הנר הולכת ומזדעזעת תמיד ואינה נחה כלל, כך נשמת ישראל אחוזה ודבוקה בתורה ונמשכת אחריה. ומזמן מתן תורה נשארה להם מידה זו להתנענע בשעת הלימוד, דכתיב "וירא העם וינועו".

וכל מי שרוצה לזכות בכתר תורה כאילו קבלה עתה מסיני, ילמוד ברתת ואימה ויראה ולא דרך תענוג ובישיבה ובסימחה. וגם עצמו מטומאת קרי, ויהיו ידיו נקיות מבלי שיהיו עסקניות, ואז קדוש יאמר לו.

מעשי חכמים

סיפר רבי שלמאן מוצפי שבהיותו עסוק בציערותו במסכת קידושין עם הצדיק רבי צדקה חוצין והגיעו לסוגיא (בדף ל'.). העוסקת בענין כיבוד אב ואם, למדנו כמנהגינו את המפרשים והפוסקים סביב הסוגיא, בסיכום הסוגיא פנה אלי חכם צדקה בשאלה: כשאמך עוברת בבית האם אתה עומד מפניה?.

השבת: לא אחד ממך, אני עומד אך בהבלעה ולא עמידה מלוא הקומה מחשש לחוכא.

חכם צדקה לא הרבה לחשוב, סגר את הגמרא ופסק מיד: היום לא נמשיך ללמוד, לא יתכן ללמוד ולא לקיים, והיה מחר אם תתקן את הדבר, נחזור ללמוד.

מאותו יום – סיים ר' שלמאן מוצפי – התחלתי לנהוג לעמוד מלוא קומתי בפני אמי, ולמחרת אותו יום בבואי אליו, אמרתי לו כי הדבר תוקן, ואז נאות להמשיך וללמוד אתי.

(עולמו של צדיק)

מרב שקידה בלימודו, לא מצא הילד יוסילה (רבי יוסף רוזין זצ"ל, בעל "צפנת פענח") פנאי לאכילה ושתייה, הרבה פעמים חיזרה אחריו אמו המסורה עם כוס חלב בידו כדי להברות גופו – אולם רק כשהזכירה לו את המצוה "כבוד אב ואם", התנער מן הספרים וגמע את החלב כהרף עין.

(מרבצי תורה מעולם החסידות)

הליכות והלכות

מקצת דיני כיבוד אב ואם

צריך להזהר מאוד בכיבוד אביו ואמו ומוראם, שהרי השוותה התורה כבודם לכבוד הקב"ה.

איזהו מורא? לא יעמוד במקום שמיחד לאביו באסיפת יקנים או במקום מיוחד לאביו להתפלל בבית הכנסת אלא אם כן אביו נתן לו רשות.

ולא ישב במקום המיוחד לאביו בביתו בין בפניו ובין שלא בפניו וכל דינים אלו גם באמו, שלא ישב במקומה או הבת בעזרת נשים (אם יש מקום קבוע שם לאמה) בלי רשות מהאם.

לא יסתור את דבריו בין בדבר הלכה בין בשאר ענינים, בין שחולק על דבריו, או שמצדיק את הצד שחולק על אביו. אבל לא בפני אביו מותר לחלוק רק שיעשה בדרך כבוד. וכן לא יכרע לאביו שאומר נראים דברי אבא, שזה זלזול באביו שכאילו דעתו חשובה משל אביו ונותן לו הסכמה עליהם.

ראה שאביו עובר על דברי תורה לא יאמר אבא טענית, אלא יאמר: אבא, כתוב בתורה כך? כאילו שואל ממנו ואז יבין האב מעצמו. לא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו, אלא יאמר אבי מורי. ואם אחרים שואלים אותו בן מי הוא מותר לומר בן רבי פלוני אני. ודין זה בין בכתב בין בעל פה.

איזה כבוד? מאכילו ומשקהו ומכניסו ומוציאו, ויתן לו בסבר פנים יפות. וכסף האוכל משל האב, ולא חייב הבן לתת לו מכסף. אבל אם אין כסף לאב כופין את הבן שיפרנס את אביו כל מה שיכול לתת בתורת צדקה. ויש אומרים שחייב לתת יותר מחיוב צדקה.

חייב לקום לפני אביו כמו רבו המובהק, דהיינו לעמוד מלוא קומתו ומשיראהו מרחוק מלא עינו עד שיתכסה ממנו או עד שישיב.

היה אביו ישן ויש לו עסק שאביו יצטער אם לא יעיר אותו - מותר להעיר אותו. וכן לצורך תפלה או לדבר מצוה שכולם חייבים בכבוד המקום.

מכבדו לאחר מותו, שבשנה הראשונה יאמר אחר שם אביו "הריני כפרת משכבו" ולאחר שנה יאמר זכרונו לברכה.

אב שמחל על כבודו - כבודו מחול. והפירוש שאין עונש לבן. ולכן אין לאב לדקדק על בניו שלא יביאם למכשול. אבל אפילו אם האב מוחל יש לבן מצוה לכבדו. ובספר חסידים (סימן תקעג) מובא

(סימן תקעג) מובא

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T: 845-352-7474 F: 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקה טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T: 525-55589 8756 F: 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב
הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה, נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

משל ונמשל

ונתן לנו את התורה

תמיהה תמה החפץ חיים זצ"ל: כיון שאנו כולנו מאמינים בקדושת התורה ויודעים שכל חפצינו לא ישוּוּ בה, ומוזהרים עצמנו "אל תתאוה לשלחנם של שרים, ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם" (אבות פ"ו מ"ה) – איך זה שבתול תורה מצוי מאוד בעוונותינו הרבים? והשיב על כך במשל נאה. במדינה אחת עמדו להכתיר מלך חדש נמנו וגמרו שיש לעשות עבורו כתר מלכה לתפארת ולתהלה, חקרו ודרשו, ומצאו שבעיר פלונית מתגורר צורף אומן שאין כמוהו בכל הארץ. מיד נטלו ככר זהב מאוצר המלוכה ומבחר יהלומים ואבני חן מבית גנזיה, ושני שרים נסעו לאותה עיר ובאו בדברים עם הצורף, שבועות ארוכים עמל על הכתר הנפלא וגדשו פתוחים ועטורים, גלופים ומשכיות משובצים באבני חן זוהרות המרהיבים עין כל רואה, שלמו שכרו ביד רחבה ועלו על מרכבתם, לשוב לעיר הבירה. בדרכם עברו בין שדות וחורשות, וראו איכרים מעבדים שדותיהם בעמל כפיים, אמר האחד לחברו: "רצונך לראות דבר מפליא?" הורה לרכב לעצור את המרכבה ולקרא לצמד האיכרים החורש בצמד בקר, האחד אוחז במחרשה והשני מכון את השוורים במלמד הבקר.

קרבו האיכרים אל המרכבה והשר הוציא אליהם את הכתר, שלח גוהות אורה מהשתברות קרני החמה, שאלם: "מה דעתכם על חפץ זה?" לטשו עינים והביטו בהשתאות. "התאותו לקחתו בתמורה לצמד השוורים שלכם?" שאל השר. "מה דעתך", פנה האיכר לחברו.

המשך מעשה חכמים

כאשר רבינו יהושע לייב דיסקין (הגאון מבריסק) העתיק מושבו מדירתו הקודמת לדירתו החדשה, אותו היום, התפנה מעניינו, ונטפל לזה שנשא על זרועותיו את חבילת הכתבים, שהכילה שתי תיבות גדושי כתב יד על מנת להעבירם לדירתו החדשה. לתמהוון העוברים ושבים, מתלווה רבינו אל נושא הכתבים לכל אורך הדרך, ואינו מסיר מבטו הימנו אף שעה קלה. רבינו לוחש לו על כל פסיעה ופסיעה, "היה זהיר לא להפוך את התיבות. שים נא. בני, את לבך שלא יתהפך המשא בידך".

נושא המשא, לא עצר לבסוף כח ושאל את רבינו: רבי, ומה כל החרדה הזאת? רבינו הסביר לו בעונה טעמו בפשיטות: "התיבה העליונה מכילה חידושי תורה של אבא ז"ל, ובתוך התיבה התחתונה שמתו הכתבים שלי, ואין זה הגון שיחא אפילו שעה אחת של אבא למטה ושלי למעלה. (עמוד אש)

עשרת הדברות:

- א. עשרת הדברות פותחין באות "א" ומסיימן באות "ך" – "אך טוב לישראל" (תהלים עג).
- ב. בעשרת הדברות 620 אותיות כנגד תרי"ג מצוות ושבע מצוות בני נח.
- ג. 620 אותיות בגימטריא: "כתר" אם לומד תורה לשמה הרי **כתר** לראשו, אך אם חלילה לומד שלא לשמה המתהפכות האותיות לכרת.
- ד. בעשרת הדברות 172 מלים כמנין "עקב" – **עקב** אשר שמע אברהם בקולו.
- ה. כנגד **עקב** מלים נתן אליעזר לרבקה נזם בקע משקלו, שני צמידים כנגד שני לוחות הברית ועשרה זהב משקלם כנגד עשרת הדברות.
- ו. "מורשה קהלת **עקב**" – "דברות **עקב** (בעל הטורים) תיבות.

"בשום פנים ואופן", ענהו הלה נחרצות. בשוורים חורשים אנו את שדותינו ומוציאים את לחמנו בזיעת אפנו. אך מה נעשה בתכשיט נאה זה, מה יועילנו בעבודת האדמה?..."

שמע השר השני והשתאה: כלום עד כדי כך הגיעה בורותם, האם לא יבינו כי במחר אחת האבנים המשובצות בכתר יוכלו לרכוש את כל חלקות האדמה סביב, עדרי שוורים והמוון עבדים! הלא אין זה יחפץ נאה בלבד, הלא כתר המלך הוא. ואין ערוך לשויו!

כן הדבר בענינו: הכל מאמינים ואף רואים בחוש כמה חכמה אצורה בתורה, כמה עמקו דבריה וכמה נפלאים מאמריה, יחפץ נאה היא להפלא. שוקל היצר הטוב להוסיף בלמוד התורה על חשבון שעת עבודה או מנוחה. בא היצר הרע ואומר: ומה תעשה ביחפץ נאה זה, האם תוכל להוסיף על ידו רכוש והון? ולא יבין כי אין זה יחפץ נאה/ גרידא, אלא כתר המלך היא, שטוב סחרה מכל סחורה וכל חפצים לא ישוו בה!

(שם עולם פרק יד)

תפילין ומזוזות
הגיע מלאי חדש של תפילין ומזוזות
מהודרים להזמנות ניתן להתקשר
845.352.7474

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו
רחל בת שרה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כה שבט	כד שבט	כג שבט	כב שבט	כא שבט	כ שבט	יט שבט
רבי שאול שרביאני נחכמי המקובלים ב"ם שקיעה 5:28			רבי יהודה זאב סגל ראש ישיבת מנצ"סמר רבי מנחם מגדל השרף פוקוצק		רבי עובדיה הראיה מח"ם ישכיל עבדי	שקיעה 5:20

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה